

Aan de leerlingen van 3havo, cursusjaar 2011 – 2012 **Aan hun ouders/verzorgers**

Beste leerlingen, ouders/verzorgers,

Voordat jullie aan het einde van dit cursusjaar bevorderd worden naar 4 havo, moeten jullie een aantal keuzes maken.

Gemeenschappelijk deel

Iedereen in de bovenbouw havo volgt een pakket van zes algemeen vormende vakken: Nederlands, Engels, Maatschappijleer, Culturele en Kunstzinnige Vorming (CKV), Lichamelijke Opvoeding en Godsdienst.

Profielen

Ten **eerste** ga je een *profiel* kiezen. Dit profiel bestaat uit een combinatie van een aantal vakken dat opleidt voor een bepaalde sector van de maatschappij.

Er zijn vier profielen:

Cultuur en Maatschappij (CM)

Dit profiel is bedoeld voor leerlingen die belangstelling hebben voor kunst, cultuur, maatschappelijke vakken, taal en rechten. Gedacht kan worden aan beroepen als leraar basis- of voortgezet onderwijs, maatschappelijk werker, reclamefotograaf, uitgever, illustrator, bibliothecaris of recreatiebegeleider.

Economie en Maatschappij (EM)

Dit profiel zou je 'de weg naar het zakenleven' kunnen noemen. Mensen die dit profiel kiezen zullen meestal terecht komen in beroepen die iets te maken hebben met economie, arbeid, recht en veiligheid. Bijvoorbeeld administrateur, functies bij een bank, hoteldirecteur, Europees secretaresse, belastingadviseur.

Natuur en Gezondheid (NG)

Dit profiel bereidt voor op beroepen die met gezondheidszorg en milieu te maken hebben. Gedacht kan worden aan de verpleegkundige, laborant(e), milieukundige, beroepen met dieren en paramedische beroepen zoals fysiotherapeut(e).

Natuur en Techniek (NT)

Het profiel Natuur en Techniek is een exact profiel, dat voorbereidt op technische beroepsopleidingen. Beroepen waaraan gedacht kan worden zijn ontwerper, chemisch analist, verkeersvlieger, informatiespecialist. Maar ook technisch bedrijfskundige.

Binnen de profielen zijn nog enkele keuzes mogelijk: een CM-er *moet* in elk geval de keuze maken tussen Frans en Duits. Een EM-er *kan* in plaats van Wiskunde A ook Wiskunde B kiezen. Voor een NG-er is het net andersom: Wiskunde B *kan* eventueel ingeruild worden door Wiskunde A. Dit is de **tweede** keuze. Alleen een NT-er heeft geen tweede keuze.

Vrije deel

In het vrije deel volgt de **derde** keus. Je moet nog één examenvak kiezen. Dat kan een vak zijn dat je gewoon leuk vindt of een (leuk) vak dat je voor je toekomstige beroep nodig denkt te hebben. Je hebt dan zelfs de mogelijkheid twee profielen te combineren. De keuzevakken waaruit je kunt kiezen, hangen af van je profiel. Afhankelijk van wat *jij* wilt en wat *jouw* capaciteiten en instelling zijn, wordt in het decaangesprek daarover een afspraak gemaakt. Je 'vakkenpakket' bestaat dus uit *algemene vakken*, *profielvakken* en een *keuzevak*. Dit hele pakket geldt voor 4 én 5 havo! Let op: je kunt helaas geen Frans én Duits kiezen.

Oriëntatie op Vervolg Onderwijs

Aan het einde van je middelbare schoolloopbaan moet je ook weer kiezen. Om je daarop voor te bereiden moet je een aantal opdrachten uitvoeren die meestal buiten school gebeuren. Daarom is in het Algemene deel een 'vreemd' vak *Oriëntatie op Vervolg Onderwijs* (OVO) opgenomen. Je oriënteert je daarbij op mogelijke studies na het havo. Het bezoeken van Voorlichtingsavonden en Open Dagen van instellingen voor het Hoger Beroeps Onderwijs (hbo) hoort daarbij. Je activiteiten worden bijgehouden in het zogenaamde *Toekomstdossier*.

Studielast

Het is de bedoeling dat je 1600 uur per jaar besteedt aan je studie (studielast). Daarin zit alles: de lessen, de repetities (die dan toetsen heten); praktische opdrachten, huis- en schoolwerk en de examens. Ook de reis naar Italië (sparen . . .) voor de leerlingen met tekenen hoort hierbij.

Bij een totaal van 40 schoolweken betekent dit per week 40 studielasturen (40 slu). Bij minder weken (de realiteit!) is de weekstudielast dus groter.

In de volgende uren tabellen staat het aantal lessen in de bovenbouw. *Aan deze tabellen kunnen geen rechten worden ontleend; veranderende regelgeving kan wijzigingen in het aantal contacturen meebrengen.*

Urentabel gemeenschappelijk deel

	studielast	lessen 4havo	lessen 5havo
Nederlands	400	4	4
Engels	360	3	4
Culturele en Kunstzinnige Vorming (CKV)	120	2	-
Maatschappijleer	120	-	2
Lichamelijke Opvoeding	120	2	1
Profielwerkstuk	80	-	80 slu
<i>door de school gekozen:</i>			
Godsdienst	40	1	-
Oriëntatie op Vervolg Onderwijs (OVO)	80	50 slu	30 slu
Totaal (4 + 5 havo)	1320	12	11

Urentabel profieldeel CM

Cultuur en Maatschappij	studielast	lesuren 4havo	lesuren 5havo
Aardrijkskunde	320	3	3
Duits of Frans	400	4	4
Geschiedenis	320	3	3
Tekenen*	320	3	3
Totaal (4+5 havo)	1360	13	13

Urentabel profieldeel EM

Economie en Maatschappij	studielast	lesuren 4havo	lesuren 5havo
Economie	400	4	4
Geschiedenis	320	3	3
Management & Organisatie	320	3	3
Wiskunde A (of B)	320 (360)	3 (4)	3
Totaal (4+5 havo)	1360 (1400)	13 (14)	13

Urentabel profieldeel NG

Natuur en Gezondheid	studielast	lesuren 4havo	lesuren 5havo
Biologie	400	4	4
Natuurkunde	400	4	4
Scheikunde	320	3	3
Wiskunde B (of A)	360 (320)	4 (3)	3
Totaal (4+5 havo)	1480 (1440)	15 (14)	14

Urentabel profieldeel NT

Natuur en Techniek	studielast	lesuren 4havo	lesuren 5havo
Natuurkunde	400	4	4
Scheikunde	320	3	3
Wiskunde B	360	4	3
Wiskunde D	320	3	3
Totaal (4+5 havo)	1400	14	13

Urentabel vrije deel (hieruit één vak te kiezen)

		studielast	lesuren 4havo	lesuren 5havo
CM	Biologie	400	4	4
	Economie	400	4	4
	Wiskunde A	320	3	3
	Wiskunde B	360	4	3
EM	Duits	400	4	4
	Frans	400	4	4
	Aardrijkskunde	320	3	3
	Natuurkunde	400	4	4
NG	Duits	400	4	4
	Frans	400	4	4
	Economie	400	4	4
	Management & Organisatie	320	3	3
	Tekenen*	320	3	3
NT	Duits	400	4	4
	Frans	400	4	4
	Economie	400	4	4
	Management & Organisatie	320	3	3
	Tekenen*	320	3	3

* bij keuze van het vak **tekenen** is een studiereis in de voorexamenklas naar Italië in principe verplicht. Kosten € 600 à € 700. In 4havo zijn de andere leerlingen in principe verplicht deel te nemen aan een uitwisselingsprogramma met buitenlandse leerlingen. De kosten daarvan zijn circa € 300.

Dubbelprofielen

Een NG-er die Wiskunde B houdt, doet automatisch examen in twee profielen NG en NT.
Een CM-er met zowel Aardrijkskunde en Wiskunde A in het vrije deel heeft ook het EM-profiel (en kan ook doorstromen naar het vwo; zie verderop).

Korte beschrijving van de nieuwe vakken

Culturele en Kunstzinnige Vorming (CKV): CKV is een vak in 4havo waarin verschillende kunsten (dans, muziek, drama, beeldende vorming en film) aan de orde komen. Daarbij gaat het ook om praktische activiteiten (maken van een werkstuk of productie), bezoek aan tentoonstellingen of voorstellingen en het samenstellen van een kunstdossier.

Economie: dit vak houdt zich bezig met maatschappelijke problemen die verband houden met geldstromen of met waardering in geld. Onderdelen zijn ontwikkelingen in werkgelegenheid en economische groei, geldstromen en monetaire instanties, en internationale geld- en kapitaalstromen. Bovendien gaat het vak over de sociale zekerheid, de rol van de overheid, en een kennismaking met bedrijfseconomie (zie M&O).

Management en Organisatie (M&O): bij dit vak leer je hoe vraagstukken binnen een organisatie benaderd worden vanuit het gezichtspunt van het management. Daarnaast komen bedrijfseconomische vragen aan de orde, gezien vanuit het management, het personeel en de aandeelhouders. Je moet ook berekeningen uitvoeren om b.v. de kostprijs van een product te vinden.

Oriëntatie op Vervolg Onderwijs (OVO): Aan het einde van je middelbare schoolloopbaan moet je ook weer kiezen. Om je daarop voor te bereiden voer je een aantal opdrachten uit die meestal buiten school gebeuren. Daarom is dit 'vreemde' vak opgenomen dat niet op je rooster staat. Je oriënteert je daarbij op mogelijke studies na het havo. Het bezoeken van Voorlichtingsavonden en Open Dagen van instellingen voor het Hoger Beroeps Onderwijs (hbo) hoort daarbij. Je activiteiten worden bijgehouden in een digitaal *Toekomstdossier*.

Maatschappijleer: In de lessen in 5havo besteden we aandacht aan actuele maatschappelijke problemen en (soms persoonlijke) vragen waarop we een antwoord proberen te krijgen. Enkele voorbeelden:

Waarom sluiten de cafés op het Stratumseind in het weekend om 4.00 uur? Moeten we meer of minder soldaten sturen naar brandhaarden in de wereld? Krijg ik het juiste salaris op mijn werk? Moeten politieke partijen zoals de 'pedopartij' verboden worden?

Wiskunde A: bereidt voor op opleidingen voor de sociaal-wetenschappelijke beroepspraktijk. De inhoud concentreert zich op toegepaste analyse, statistiek en kansrekening. Ook wordt de verworven rekenvaardigheid uit de onderbouw onderhouden en uitgediept. De concepten worden opgebouwd vanuit concrete toepassingen, die ook in de toetsing centraal staan.

Wiskunde B: bereidt voor op vervolgoopleidingen in de technieksector en de economie. Inhoudelijk ligt de nadruk op analyse en meetkunde, met ruime aandacht voor algebraïsche vaardigheden, formulevaardigheden en het toepassen van een en ander in. Inzicht is belangrijker dan het alleen maar invullen in formules. De concepten worden opgebouwd door verschillende gebieden van de wiskunde te combineren.

Wiskunde D: biedt verdieping in de wiskunde van het beroepsonderwijs. Inhoudelijk concentreert het vak zich op statistiek en toegepaste analyse; meetkunde en optimalisatie zijn typische keuzeonderwerpen. Een groot deel wordt ingevuld in samenwerking met het hbo. Dit vak kan alleen gevolgd worden door leerlingen die ook Wiskunde B hebben.

Schoolexamen, examendossier, pta, profielwerkstuk, combinatiecijfer, toekomstdossier

Het eindcijfer voor de examenvakken in 4havo is het eerste schoolexamencijfer in 5havo.

Het examen bestaat voor de meeste vakken namelijk uit een *Schoolexamen* en een *Centraal (schriftelijk) Examen*. Het schoolexamen heeft de vorm van een *Examendossier*. Dat kan een (rapport)lijst zijn waarop de resultaten van alle activiteiten (o.a. toetsen) vermeld staan of bij enkele vakken een map waarin alle toetsen en documenten met bijbehorende beoordelingen verzameld worden.

Vakken die uitsluitend een schoolexamen kennen, zijn Culturele en Kunstzinnige Vorming, Maatschappijleer, Lichamelijke Opvoeding en Wiskunde D. CKV en LO worden niet afgesloten met een cijfer maar met een predikaat: onvoldoende, voldoende of goed.

Aan het begin van de vijfde klas krijg je het *Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA)*. Dat is een overzicht per vak van de onderdelen die in het schoolexamen aan de orde komen. Daarbij is aangegeven hoe zwaar elk onderdeel telt. Ook de soort toets is vermeld: schriftelijke of mondelinge toetsen, practica of opdrachten die moeten worden uitgevoerd (werkstuk, excursie etc.).

Het zogenaamde *Combinatiecijfer* is het gemiddelde van de behaalde cijfers voor het vak Maatschappijleer en voor het *Profielwerkstuk*. Dit profielwerkstuk is een uitgebreide praktische opdracht die betrekking heeft op één of meer vakken. Het behaalde cijfer voor beide vakken mag niet lager zijn dan 4. Het combinatiecijfer telt mee als examencijfer.

Het *Toekomstdossier* is een ander onderdeel van het examendossier. Daarin komt de neerslag van alle OVO-activiteiten.

Aan het Centraal Examen aan het einde van 5 havo kan pas worden deelgenomen als aan **alle** eisen van het examendossier is voldaan.

Richtlijnen voor de overgang naar 4havo

bevorderen

- bij niet meer dan 3 tekorten **en**
- de som van (ne, fa, du, en, gs, ak, ec, wi, na, sk, sc, te) ≥ 71 .

profiel

CM: te + du/fr + gs	≥ 18
EM: ec + wi + gs	≥ 18
NG: na + sc + wi	≥ 18
NT: na + sc + wi	≥ 18

niet bevorderen

- bij tekorten in meer dan 3 vakken **of**
- bij meer dan 4 tekorten **of**
- de som van (ne, fa, du, en, gs, ak, ec, wi, na, sk, sc, te) < 69

Doorstroming naar 5vwo

Als je na je havo-opleiding naar het vwo wilt omdat je bijvoorbeeld aan een universiteit wilt studeren, moet je met het volgende rekening houden:

- Je moet *twee* keuzevakken opnemen die afhangen van je profiel.
- Leerlingen met het profiel CM moeten in het vrije deel *Wiskunde A* kiezen
- Leerlingen met EM, NG, NT moeten in het vrije deel in elk geval *Frans* of *Duits* kiezen. Dit i.v.m. de extra taal en de verplichte wiskunde op het vwo.

DeDecaan.Net

Alle zaken die met profiel- en studiekeuze te maken hebben, doe je vanuit een digitale omgeving. Op <http://huygenscollege.dedecaan.net> vind je informatie en formulieren over allerlei decanale activiteiten. Je meldt je daarvoor tijdens de keuzelessen klassikaal aan. Ook kunnen ouders zich opgeven voor deze site.

Procedure profielkeuze

Na de lessen keuzebegeleiding in de maanden november t/m januari en een bezoek aan Fontys Hogescholen, maak je na een persoonlijk gesprek met de decaan je drie keuzes: voor het **profiel**, voor de **taal of wiskunde** binnen een profiel en voor de invulling van het **vrije deel**. Daarna vul je het profielformulier dat staat op <http://huygenscollege.dedecaan.net> onder de knop **Kiezen – Profielkeuze**. Dat formulier lever je ondertekend door jezelf en door thuis **uiterlijk maandag 4 maart 2012** in bij het *decaanaat*.

Tijdens de rapportvergaderingen in maart bespreekt de docentenvergadering jouw keuze. Gaat de vergadering akkoord, dan is deze keuze definitief. **In elk ander geval maak jij een afspraak met de decaan**. Je vult dan eventueel een tweede profielformulier met een andere keuze in. Dat geef je ondertekend **uiterlijk dinsdag 18 april 2012** aan de *conrector*, mevrouw Corbeij.

Na deze datum wordt er alleen in uitzonderingsgevallen van de keus afgeweken, bijvoorbeeld omdat een profiel bij de overgang niet mogelijk blijkt.

Ouderavond

Op maandag **13 februari 2012** wordt om 20.00 uur in de personeelskamer van de school een avond voor ouders/verzorgers georganiseerd over de profielkeuze. Hiervoor volgt nog een aparte uitnodiging. Noteer de datum alvast.

Veel succes met de keuzes die voor een groot deel de rest van je leven zullen gaan bepalen.

L. Corbeij (conrector 2-, 3- en 4havo)
J.D. Jager (decaan)